

Reactie consultatie - Wet kind, draagmoederschap en afstamming - kinderkoop en wensouderverlof

L. Valkenburg

Den Haag, 17 juli 2020

Mijn perspectief als wensouder

“Daar gaat een goede vader verloren”, zeiden mijn ouders toen ik uit de kast kwam als homo. Ik en mijn partner hebben ons daar nooit bij neergelegd. Omdat we dolgraag vader van onze eigen kinderen willen worden, wij erin geloven dat de vaderrol bij ons past en wij ons toekomstige kind of kinderen een liefdevol en veilig gezin kunnen bieden om op te groeien. Onze diepliggende behoefte verschilt dan ook niet van de behoefte van elke andere volwassene die vader of moeder van hun eigen kind wil worden. In mijn ogen is iedereen die een kind wil krijgen, maar nog niet heeft gekregen een wensouder, ongeacht of je homoseksueel of heteroseksueel bent en wel of niet op natuurlijke wijze vruchtbaar bent. Ik vind dat dit gelijkheidsbeginsel ook in de Nederlandse wetgeving en vruchtbaarheidsbehandelingen terug moet komen. Dit is zeker nog niet het geval.

Voor mij en mijn partner biedt draagmoederschap perspectief om samen vader van ons eigen kind of kinderen te worden, als het ons gegeven is. Draagmoederschap in Nederland is echter (nog) niet geregeld. Het belangrijke advies van de Staatscommissie Herijking Ouderschap biedt ons sinds 2018 houvast en richting. Als homowensvader vinden mijn partner en ik het positief dat de Wet kind, draagmoederschap en afstamming in voorbereiding is en twee belangrijke onderdelen eindelijk voor consultatie voorliggen.

Verwachtingen van de wet

Als wensouder vind ik een aantal punten van belang::

1. Belang van het toekomstig kind is het startpunt: de wet moet het mogelijk maken en borgen dat het kind in een liefdevol en veilig gezin terecht komt en later positief kan terug kan kijken naar zijn/haar ontstaansgeschiedenis (“ik was en ben meer dan gewent”)
2. Zelfbeschikkingsrecht en gezondheid van draagmoeder en haar partner staan voorop: ik vind het erg bijzonder als een vrouw bereid is draagmoeder te zijn. Ik wil als wensouder dat een draagmoeder zelf het initiatief neemt en keuze maakt om draagmoeder te worden en ook tijdens het traject baas in eigen buik is en blijft. Daarbij is haar gezondheid voor tijdens en na het traject en voldoende steun van haar partner erg belangrijk.
3. Perspectief voor ons als wensouders is onmisbaar: ons toekomstige kind is, net als bij andere gezinnen, ontzettend welkom in ons hart en ons regenbooggezin. Van de wetgeving verwachten we een gelijke behandeling en een regeling met positief perspectief om onze kinderwens te verwezenlijken.

Om dit te bereiken is het in mijn ogen belangrijk dat er regelgeving en een transparante procedure komt met een positief kritische insteek, perspectief en veiligheid voor wensouders, draagmoeders en natuurlijk voor het toekomstig kind. Met deze ogen heb ik naar de voorliggende artikelen gekeken over kinderkoop en wensouderverlof in de wet kind, draagmoederschap en afstamming.

Reactie op artikel strafbaarstelling evidente vormen van kinderkoop

De tekst van het artikel over strafbaarstelling evidente vormen van kinderkoop roept bij mij de vraag op wat de eigenlijke bedoeling is van het artikel. Is het artikel bedoeld om draagmoederschap in goede banen te leiden of het toekomstig kind te beschermen tegen misstanden of is het artikel bedoeld om de wet kind, draagmoederschap en afstamming zo strikt mogelijk te maken en draagmoederschap te ontmoedigen door een negatieve insteek. Het huidige artikel leest in mijn ogen als het laatste en laat daarbij ook veel ruimte voor interpretatie.

De volgende punten ondersteunen mijn standpunt:

- In algemene zin vind ik de woordkeuze in het artikel negatief en beschouwend. Er blijkt weinig vertrouwen uit in de betrokken personen, in de regelingen die in het buitenland bestaan en de goede intenties van alle betrokkenen. Ik vind dat de wetgever onvoldoende stilstaat bij de context. Als homowensouders is voor ons geen vergoede vruchtbaarheidsbehandeling beschikbaar voor draagmoederschap (ISCI, IVF of IUI), we zijn genoodzaakt juristen in te huren om draagmoederschap juridisch goed te borgen en moeten aan de Raad van de Kinderbescherming verantwoorden of wij wel goede ouders zijn. Met het artikel over kinderkoop wordt nog een barrière toegevoegd. Het risico op het begaan van een misdaad. Dit totaalpakket van barrières heeft weinig meer te maken met gelijkheid. Bij "normale" conceptie daarentegen, is geen enkele institutie betrokken of controle ingesteld, ongeacht het toekomstperspectief van het kind en is een breed scala aan vergoede vruchtbaarheidsbehandelingen beschikbaar.
- In het artikel en de memorie van toelichting is kinderkoop strikt en breed geformuleerd en lijkt bedoeld als ontmoedigend en afschrikkend richting draagmoederschap:
 - De argumentatie waarom een vergoeding voor de draagmoeder, naast een onkostenvergoeding, leidt tot een schadelijke situatie voor het toekomstig kind, is niet goed onderbouwd. Op welke manier doet het afbreuk aan de ontstaansgeschiedenis van een kind als een draagmoeder na de bewuste keuze om de wensouders te helpen, een vergoeding ontvangt? Zij ervaart immers ook de lasten en risico's van de zwangerschap. In mijn ogen gaat het er daarnaast om dat een kind zich welkom voelt en opgroeit in een liefdevol en veilig gezin en de conceptie een bewuste keuze uit liefde is. Ik vraag me af of de wetgever zich er voldoende van bewust is wat er überhaupt emotioneel, praktisch en juridisch nodig is om een draagmoederschapstraject te kunnen starten. Als wensouders kun en wil je niet over 1 nacht ijs gaan en wil je niet dat een draagmoeder om de verkeerde redenen je kind draagt.
 - Het is niet duidelijk waar een passende (onkosten)vergoeding eindigt en kinderkoop begint. De memorie van toelichting laat veel ruimte voor interpretatie en is daardoor erg beperkend. De lijst met te vergoeden kosten voor de draagmoeder is niet duidelijk genoeg. Wat valt er wel en niet onder? Wat is een richtbedrag voor onkosten per maand in Nederland? Wat valt er onder derving inkomsten? Dit leidt tot onzekerheid en onveiligheid. Begaan wij een misdaad als wij onze toekomstige draagmoeder trakteren op een etentje, omdat wij zo blij met haar zijn?
 - Het artikel sluit de deur naar draagmoederschap in het buitenland. Vallen kinderen die via draagmoederschap in ontwikkelde landen als Canada en USA ter wereld zijn gekomen straks onder kinderkoop? Het zijn landen met een volwassen rechtstaat en professioneel begeleide draagmoederschapstrajecten. Draagmoeders ontvangen er echter een vergoeding voor hun draagmoederschap die groter is dan puur de onkosten. Begaan de draagmoeder en de wensouders volgens de wetgever hiermee een misdaad? Ik vind het schokkend en moralistisch als dit het geval is. Is dit de bedoeling van dit artikel?
 - De nieuwe definitie van kinderkoop is ronduit schadelijk voor de kinderen die al geboren zijn via draagmoederschapstraject in het buitenland. Wil de wetgever hiermee hun ontstaansgeschiedenis achteraf negatief inkleuren? Wil de wetgever verklaren dat ze gekocht zijn en hun ouders hiermee een misdaad hebben begaan? Het artikel gaat daarmee volledig voorbij aan het belang van deze kinderen.
 - Tot slot gaat het artikel voorbij aan de bredere context van de kosten voor vruchtbaarheidstrajecten. Wat is het verschil met een kind dat ontstaan is via een IVF of ICSI behandeling (die overigens alleen vergoed wordt voor heterostellen)? Zijn deze kinderen dan ook gekocht, omdat wij als maatschappij de rekening voor hun conceptie hebben betaald?
- De hoogte van de straf van maximaal 1 jaar gevangenisstraf vind ik simpelweg intimiderend, mede gezien het feit dat kinderkoop breed gedefinieerd lijkt. Ik vraag me af of wetgever voldoende beseft welke impact de dreiging van deze sanctie heeft op wensouders, draagmoeders en hun partners die vanuit goede intenties handelen.

Reactie op artikel wensouderverlof

Ik kan me grotendeels vinden in de inhoud van dit artikel. Goed dat er een gelijke regeling voor de wensouders komt. Een belangrijke punt vind ik het schrappen van het verlof van de partner van de draagmoeder. Ik vind het belangrijk dat de wet ook goed voor hem/haar zorgt, zodat hij/zij ook haar/zijn partner kan steunen en zorg kan dragen voor het eigen gezin vlak na de bevalling. Bij het volledig schrappen van het verlof is dit niet mogelijk.

Slotopmerking

In Nederland vertellen we ons zelf graag hoe vooruitstrevend en tolerant we zijn op het vlak van diversiteit en LHBT-rechten. Ik lees dit in het artikel over kinderkoop niet terug. Wat is het recente verbod op discriminatie op basis van seksuele geaardheid in de grondwet waard, als er tegelijkertijd een wet komt die voor homowensouders het perspectief op het krijgen van kinderen ernstig beperkt?